

¹⁰ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r.– Prawo własności przemysłowej // Dziennik Ustaw z 2001 r. № 49 poz. 508; Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r.– Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.) // Dz.U. z 2003 r. № 119. poz. 1117 z pozn. Zm.

¹¹ Stephen Pericles Ladas. Patents, trademarks and related rights: national and international protection T. 2 Harvard university press, 1975. – 2115 p. – P. 14.

¹² Krzysztof Wójtowicz. Zasady stosowania prawa Wspólnotowego w państwach członkowskich Unii Europejskiej. – Warszawa.: Centrum Europejskie Natolin, 2003. – 56 s. – P. 6.

¹³ Krzysztof Walczak. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości // Monitor prawa pracy № 10. – 2004 r.

¹⁴ Ralf Sieckamann przeciwko Deutsches Patent und Markenamt z dnia 12 grudnia 2002 r., sygn. C-273/00. Polskie tłumaczenie // Rzecznik Patentowy. – № 1–2 (36–37), 2003. – S. 108.

¹⁵ Justina Mordwiiko-Osajda. Znak towarowy. Bez względu na przeszkody rejestracji. – Warszawa.: Lexis Nexis, 2009. – 413 s. – P. 107.

¹⁶ Там само. – С. 110.

¹⁷ Shield Mark BV przeciwko Joost Kist Memex. Wyrok ETS z 27 listopada 2003 r. Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu>

¹⁸ Rozporządzenie Komisji (WE) № 1041/2004 z dnia 29 czerwca 2005 r. Zmieniające rozporządzenie (WE) № 2868/95 wykonujące rozporządzenie Rady (WE) № 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego // Dziennik Urzędowy. L 172 tom 48, 5 lipca 2005 r. – S. 4–21.

¹⁹ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r.– Prawo własności przemysłowej // Dziennik Ustaw z 2001 r. № 49 poz. 508; Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r.– Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.) // Dz.U. z 2003 r. № 119. poz. 1117 z pozn. Zm.

²⁰ <http://www.intelpro.ua/uk/intelpronet-newsletter/zvukova-torgova-marka-abo-chuyu-dzvin-ta-znayu-de-vin>

Резюме

Розглянуто вимогу графічного представлення торговельної марки, яка є однією з найжорсткіших вимог Першої Директиви ЄС про торговельні марки. Визначено поняття графічного представлення, її роль та функції в охороні торговельних марок. На прикладі Республіки Польща – члена Європейського Союзу показано особливості включення цієї загальноєвропейської вимоги до її національного законодавства.

Ключові слова: графічне представлення торговельної марки, графічне вираження торговельної марки, здатність розрізнення товарного знаку, розрізняльна здатність, адаптація до вимог ЄС.

Резюме

Рассматривается требование графического представления торговой марки, которое является одним из самых жестких требований Первой Директивы ЕС о торговых марках. Определено понятие графического представления, его роль и функции в охране торговых марок. На примере Республики Польша – члена Европейского Союза показаны особенности включения этого общеевропейского требования в её национальное законодательство.

Ключевые слова: графическое представление торговой марки, графическое выражение торговой марки, способность различения товарного знака, различительная способность, адаптация к требованиям ЕС.

Summary

The article deals with the requirement of graphical representation of the trade mark, which is one of the most stringent requirements of the EU to trade marks. Defined the concept of graphical representation, its role and functions in the protection of trade marks. On the example of Poland – a member of the European Union shows especially the inclusion of the pan-European requirements in its national legislation.

Key words: graphical representation of the trade mark, graphic expression of the trade mark, the ability to distinguish the trademark distinctiveness, adaptation to EU requirements.

Отримано 18.02.2011

I. А. СТРОЙКО

Ірина Анатоліївна Стройко, старший юрисконсульт ТОВ «Телерадіокомпанія «Студія «1+1», адвокат

СПОСОБИ ВІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМ ОРГАНІЗАЦІЙ МОВЛЕННЯ У ЦИФРОВУ ЕРУ. ОБМЕЖЕННЯ СУМІЖНИХ ПРАВ ОРГАНІЗАЦІЙ МОВЛЕННЯ

Питання обмежень та виключень з охорони авторського права і суміжних прав є предметом розгляду останніх трьох сесій Постійного комітету Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) з авторського права і суміжних прав. Так, у рамках 19-ї сесії Комітету, що проведено у грудні 2009 р., було досягнуто згоду щодо встановлення робочої програми стосовно обмежень та виключень, зберігаючи глобальний і різнобічний підхід та беручи до уваги однакову важливість таких обмежень та виключень і різний рівень за-

вершеності дослідження цих питань. Під час 21-ї сесії Комітету, що відбулась у Женеві 8–12 листопада 2010 р., згадану програму було погоджено на дворічний строк 2011–2012 рр. Так, на вересень 2011 р. заплановано засідання Генеральної Асамблеї ВОІВ, що має ухвалити рішення щодо обмежень та виключень для осіб, які мають нездатність до писання та читання, а на вересень 2012 р. – засідання Генеральної Асамблеї ВОІВ, що має вирішити питання обмежень та виключень для навчальних, освітніх установ та дослідницьких інституцій, бібліотек та архівів, а також осіб, що мають певні вади. Тема обмежень та виключень з охорони авторського права і суміжних прав включено до порядку денного 22-ї сесії Постійного комітету ВОІВ з авторського права і суміжних прав, що заплановано на 15–24 червня 2011 р.¹

Режим суміжних прав традиційно являє собою баланс між інтересами організацій мовлення щодо контролю та використання їхніх програм, з одного боку, і зацікавленістю суспільства у вільному поширенні інформації – з іншого. Застосування цифрових технологій значно модифікує процес виробництва, дистрибуції та застосування програм організацій мовлення. Сьогодні телеглядачі мають змогу не лише записувати сигнали телерадіоорганізацій у цифровому форматі високої якості та без обмеження кількості таких копій, розповсюджувати їх для тисяч інших користувачів за допомогою мережі Інтернет, а й створювати нові об'єкти на їхній основі. Водночас у цифровому середовищі організації мовлення перебувають у порівняно кращому становищі для контролю за обігом власних програм. Застосування систем умовного доступу (кодування, шифрування тощо) та інформації про управління правами («DRM»^{*}) дає змогу телерадіоорганізаціям блокувати доступ до своїх програм та здійснювати моніторинг фактичного використання програм.

Визначення обмежень, що застосовуються до суміжних прав у новому цифровому середовищі, становить одне з найбільш дискусійних питань. Це пояснюється тим, що обмеження суміжних прав не гармонізовані на міжнародному рівні. Досі немає єдиного підходу, як адаптувати існуючі обмеження до цифрових умов. Проте більшість фахівців схиляються до того, що обмеження суміжних прав, які застосовуються в аналоговому середовищі, не мають автоматично переноситися до цифрової сфери. Більше того, перед розширенням існуючих обмежень і при впровадженні нових має бути проведений детальний аналіз їхньої доречності та впливу на права організацій мовлення.

Обмеження щодо здійснення суміжних прав мовників можуть існувати у двох формах:

- 1) обмеження щодо обсягу прав, які дозволяють певні способи вільного використання («*fair use*», або «*fair dealing*»);
- 2) обов'язкова ліцензія з виплатою або без виплати винагороди («*statutory license*», чи «*mandatory license*»).

В Україні набула поширення перша форма обмежень – ст. 42 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (у редакції Закону від 11 липня 2001 р. № 2627-ІІІ) передбачає ряд випадків вільного використання, без згоди організацій мовлення, програм мовлення, що є аналогічним обмеженням майнових прав автора. При цьому мають бути дотримані такі умови:

- 1) відтворення програм мовлення здійснюється винятково з метою навчання чи наукових досліджень;
- 2) право на відтворення не поширюється на експорт відтворених примірників програм мовлення за межі митної території України;
- 3) за суб'єктами суміжних прав зберігається право на справедливую винагороду з урахуванням кількості відтворених примірників.

Таким чином, обмеження майнових прав організацій мовлення в Україні є більш жорсткими, ніж обмеження авторських майнових прав. Потрібно зазначити, що у будь-яких випадках вільного використання програм мовлення за телерадіоорганізаціями закріплено право на отримання справедливої винагороди. Це є суттєвою різницею, порівнюючи з обмеженням майнових прав автора, коли допускаються випадки безплатного використання творів (наприклад, використання цитат з опублікованих творів, вільне відтворення примірників творів бібліотеками та архівами репрографічним способом, вільне відтворення примірників творів для навчання тощо). Більше того, підкреслено особливу мету обмежень суміжних прав організацій мовлення – навчання або наукові дослідження. Якщо порівняти з обмеженнями авторських майнових прав, то цілі обмежень прав автора є набагато ширшими і різноманітнішими, починаючи від відтворення творів у особистих цілях і закінчуючи вільним копіюванням, модифікацією і декомпіляцією комп'ютерних програм. На наш погляд, у зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій, зокрема революцією у сфері відеозвукозаписувальної апаратури і поширенням піратства у мережі Інтернет, виявлена українським законодавцем обережність у наданні користувачам можливості вільно використовувати програми мовлення є виправданою.

На міжнародному рівні обмеження суміжних прав мовників урегульовані Міжнародною конвенцією про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 р. (так званою «Римською конвенцією»). Частина перша ст. 15 Конвенції закріплює за кожною країною – учасницею Конвенції право на виключення з наданої Конвенцією охорони такого змісту:

- 1) використання в особистих цілях;
- 2) використання коротких уривків для повідомлення про поточні події;
- 3) короткочасного звукового запису, здійснюваного організацією мовлення на власному обладнанні і для власних передач;

^{*} «*Digital Rights Management*» – управління цифровими правами

4) використання виключно в навчальних або науково-дослідних цілях.

На думку ряду дослідників, зважаючи на звужений порівняно з авторським правом обсяг виключних прав організацій мовлення, обмеження щодо реалізації таких прав не мають бути надто широкими. Зазначені обмеження застосовуються лише у разі імплементації їх до національного законодавства країни – учасниці Римської конвенції. При цьому кожна договірною держава має право запровадити тільки деякі з обмежень на власний розсуд.

Перелік обмежень суміжних прав телерадіоорганізацій, встановлений у ч. 1, ст. 15 Римської конвенції, не є виключним. Частина друга ст. 15 Римської конвенції дозволяє країні-учасниці застосувати такі самі обмеження охорони прав організацій мовлення, які передбачені її національним законодавством щодо охорони авторського права на твори літератури і мистецтва. Як зазначено у Довіднику ВОІВ щодо Римської конвенції та Конвенції про фонограми, чотири специфічні обмеження суміжних прав, перелічені у частині першій Римської конвенції, є такими, що переважно використовуються як обмеження авторського права, проте можуть бути ще інші незначні обмеження прав автора². Саме тому ч. 2 ст. 15 Римської конвенції усуває ризик того, що стосовно обмежень охорони прав власники суміжних прав матимуть краще становище, ніж автори. Проте відповідно до останнього речення частини другої ст. 15 Римської конвенції, жодний з випадків вільного використання, перелічений у ст. 15 Римської конвенції, не має тлумачитись як видача користувачам примусових ліцензій.

Беручи до уваги розвиток цифрових технологій, починаючи з кінця 80-х рр., назріла гостра потреба переглянути рівень охорони, що наданий авторам та власникам суміжних прав, у тому числі організаціям мовлення. Проте замість проведення Дипломатичної конференції щодо перегляду Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького Акта від 24 липня 1971 р., зміненого 2 жовтня 1979 р.) та Римської конвенції, у рамках ВОІВ 20 грудня 1996 р. було введено нові додаткові норми охорони, а саме: укладено Договір ВОІВ з авторського права і Договір ВОІВ з виконань і фонограм, відомі як «інтернет-договори». Делегації з різних країн не змогли дійти згоди щодо включення будь-яких інших обмежень охорони авторського права і суміжних прав, ніж так званий «тест у три етапи» («*three-step test*»). Положення ст. 10 Договору ВОІВ з авторського права та ст. 16 Договору ВОІВ з виконань і фонограм змодельовані відповідно до частини другої ст. 9 Бернської конвенції:

- 1) обмеження мають застосовуватися тільки до окремих особливих випадків;
- 2) обмеження не мають завдавати шкоди нормальному використанню творів, виконань і фонограм;
- 3) вони не мають необґрунтованим способом обмежувати законні інтереси автора, виконавця або виробника фонограми.

В інтернет-договорах є застереження, що вказані обмеження прав автора, виконавця та виробника фонограм повністю застосовуються у цифровому середовищі. Одночасно ці положення дають змогу країнам знаходити нові винятки та обмеження, які є прийнятними в цифровому мережевому середовищі.

Таким чином, інтернет-договори поширили використання «тесту у три етапи» («*three-step test*») на сферу суміжних прав, а саме: на виконавців та виробників фонограм. Як зазначають деякі спеціалісти, це фактично означає скасування моделі, запропонованої Римською конвенцією. Водночас стосовно організацій мовлення на міжнародному рівні залишаються чинними обмеження суміжних прав мовників, урегульовані Римською конвенцією.

Застосування «тесту у три етапи» у цифровому середовищі зумовлює такі питання:

- 1) що є нормальним використанням об'єкта авторського права та/або суміжних прав у цифровому мережевому середовищі?
- 2) чи можуть деякі обмеження бути збережені для захисту прав і свобод користувача навіть у разі загрози нормальному використанню об'єкта авторського права та/або суміжних прав?

На думку деяких дослідників, у певних випадках нормальне використання об'єктів авторського права та/або суміжних прав та необґрунтоване обмеження законних інтересів правовласників у цифровому середовищі значно відрізняються від того, що має місце в аналоговому світі. Тому потрібно вивчити можливість існування різних обмежень для авторського права і суміжних прав. На думку ряду фахівців, оскільки деякі з цих обмежень ґрунтуються на охороні конституційних прав користувачів, вони мають бути збережені у цифровому світі, незважаючи на той факт, що нормальне використання об'єктів авторського права та/або суміжних прав ставиться під загрозу.

У Сполучених Штатах Америки інтернет-договори ВОІВ запроваджені у національне законодавство шляхом прийняття у 1998 р. Закону «Про авторське право у цифрове тисячоліття» («*Digital Millennium Copyright Act*» – «*DMCA*»), що не спричинило введення нових виключень та обмежень³. Єдині зміни стосувалися модифікації обмежень щодо короточасних записів, здійснюваних організаціями мовлення, та використання об'єктів авторського права та/або суміжних прав публічними бібліотеками та архівами. Всі інші зміни були визнані непотрібними, оскільки доктрина «*fair use*», застосовна у Сполучених Штатах, вважається досить гнучкою для задоволення інтересів користувачів та правовласників завдяки розвитку нових технологій.

Японія переглянула Закон «Про авторське право» у 1999 р. для того, щоб запобігти обходу технічних засобів захисту, вилученню та/або зміні інформації про управління правами.

Прийнятий парламентом Австралії у 2000 р. Закон «Про внесення змін до Закону про авторське право (Цифровий порядок денний)» («*Copyright Amendment (Digital Agenda) Act*»), поряд із впровадженням нових

способів використання об'єктів авторського права, модифікував ряд обмежень авторських майнових прав з метою їхнього приведення до потреб цифрового середовища.

На європейському рівні Директиву 2001/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 22 травня 2001 р. про гармонізацію певних аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві спрямовано на подолання невизначеності щодо рівня дозволених обмежень відносно аналогових і цифрових об'єктів. На думку Європейської Комісії, без належної гармонізації цих обмежень, як і умов їхнього застосування, держави – члени ЄС продовжували би використовувати велику кількість обмежень прав і відповідно застосовувати ці права у різних формах⁴.

Як зазначено у преамбулі Директиви, наявні на момент її прийняття виключення та обмеження авторського права і суміжних прав, встановлені державами – членами ЄС, мають бути переоцінені у світлі нового електронного середовища. Відмінності у винятках і обмеженнях щодо певних дій з об'єктами авторського права та/або суміжних прав спричиняють безпосередній негативний вплив на функціонування внутрішнього ринку авторського права і суміжних прав у Європейських співтовариствах, який стає ще відчутнішим з огляду на подальший розвиток транскордонного використання творів, виконань, фонограм і програм організацій мовлення.

Стаття 5 зазначеної Директиви встановлює вичерпні переліки виключень та обмежень щодо таких майнових прав суб'єктів авторського права та/або суміжних прав: на відтворення, публічне сповіщення та доведення об'єктів авторського права та/або суміжних прав до загалу таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця та у будь-який час за їхнім власним вибором. Державам – членам ЄС надається право обрати всі або деякі виключення та обмеження із зазначених переліків для застосування у внутрішньому законодавстві. Такі виключення та обмеження охоплюють, зокрема, використання з навчальною та науковою метою, використання публічними інституціями, такими як бібліотеки та архіви, використання повідомлення про поточні події дня, цитування, використання особами з вадами, використання з метою забезпечення державної безпеки та в адміністративному та судовому процесі.

У Пояснювальній записці до фінального звіту «Зміна авторського права та суміжних прав для економіки, заснованої на знаннях», міститься рекомендація встановити в законодавстві Європейських Співтовариств більш гнучкий і прогресивний режим обмежень авторського права та суміжних прав⁵. Очевидно, що невиключний перелік обмежень прав дасть змогу державам – членам Європейського Союзу відповідати оперативніше, ніж це може бути здійснено у межах законодавства Європейських Співтовариств, на невідкладні ситуації, що виникають у динамічному інформаційному середовищі.

Як зазначено у документі «Договір ВОІВ про охорону організацій мовлення. Неофіційний документ, підготовлений Головою Постійного комітету ВОІВ з авторського права і суміжних прав відповідно до Рішення Комітету на 16-й Сесії (березень 2008 р.)» («*The WIPO Treaty on the Protection of Broadcasting Organisations. Informal Paper Prepared by the Chairman of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR) according to the Decision of the SCCR at its 16th Session (March 2008)*»), існують дві школи визначення форми та змісту виключень та обмежень авторського права та/або суміжних прав⁶.

Перша школа передбачає модель виключень та обмежень суміжних прав організацій мовлення, аналогічну формулі, передбаченій у Договорі ВОІВ з виконань і фонограм, тобто ґрунтується на «тесті у три етапи» та дозволяє застосувати ті самі виключення та обмеження до прав організацій мовлення, які встановлені у національному законодавстві щодо авторського права. Друга школа, що підтримується низкою країн, містить на доповнення до «тесту у три етапи» перелік конкретних випадків дозволених виключень та обмежень, таких як відтворення в особистих цілях, використання коротких уривків з метою повідомлення про поточні події, короткочасна фіксація, використання з метою навчання або наукового дослідження, певні способи використання у бібліотеках, архівах та навчальних закладах тощо. Прибічники теорії другої школи зауважують, що наведення випадків дозволеного використання надасть правової визначеності рівню можливих виключень та обмежень суміжних прав мовників. Ті фахівці, які обстоюють позицію встановлення відкритих загальних умов, вважають перелік конкретних випадків виключень та обмежень необов'язковим та посилаються на ту обставину, що відкриті положення у будь-якому разі дозволять ті самі виключення та обмеження.

Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що назріла нагальна потреба гармонізувати виключення та обмеження суміжних прав організацій мовлення на міжнародному рівні шляхом прийняття відповідного міжнародного документа. На наш погляд, за основу може бути прийнято модель «тесту у три етапи», яка на разі запроваджена в інтернет-договорах. Тим не менше, на додаток до цього логічним та виправданим було би встановити перелік виключень та обмежень суміжних прав мовників, які мають враховувати сучасний розвиток цифрових технологій. При цьому виключення та обмеження суміжних прав організацій мовлення не можуть бути ширшими, ніж відповідні виключення та обмеження авторських майнових прав.

¹ Draft Agenda of the Twenty-Second Session of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (Geneva, June 15 to 24, 2011) Prepared by the Secretariat. – Geneva, January 24, 2011. – 1 p. // www.wipo.int

² Guide to the Rome Convention and the Phonograms Convention. – WIPO. – Geneva, 1981. – P. 57.

³ Lucie Guibault under the supervision of Bernt Hugenholtz. – The Nature and Scope of Limitations and Exceptions to Copyright

and Neighbouring Rights with regard to General Interest Missions for the Transmission of Knowledge: Prospects for Their Adaptation to the Digital Environment. – UNESCO, June 2003. – 45 p. – P. 20.

⁴ European Commission, Explanatory Memorandum to the Proposal for a European Parliament and Council Directive on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the Information Society. – 10 December 1997. – COM(97) 628 final. – P. 35.

⁵ The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy. Executive Summary of Final Report. – The Netherlands: University of Amsterdam. Institute for Information Law. – November 2006. – 11 p. – P. 5. // www.wipo.int

⁶ The WIPO Treaty on the Protection of Broadcasting Organisations. Informal Paper Prepared by the Chairman of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR) according to the Decision of the SCCR at its 16th Session (March 2008). – Geneva, November 3, 2008. – 11 p. – P. 8. // www.wipo.int

Резюме

У цій статті автор розглядає дискусійне питання адаптації виключень та обмежень суміжних прав організацій мовлення до потреб цифрової сфери. Такі винятки та обмеження ніколи не гармонізувались на міжнародному рівні, і на сьогодні немає єдиного розуміння, як привести їх у відповідність до вимог цифрового сітьового середовища. У даній роботі автор аналізує існуюче міжнародно-правове регулювання винятків та обмежень суміжних прав мовників та відповідні положення Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 22 травня 2001 р. про гармонізацію певних аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. Вона наводить приклади вирішення цієї проблеми у деяких зарубіжних країнах та досліджує особливості правового регулювання обмежень суміжних прав організацій мовлення в Україні. Автор порівнює дві пануючі школи стосовно застосування виключень та обмежень у процесі підготовки та обговорення проекту Договору ВОІВ про охорону організацій мовлення.

Ключові слова: виключення та обмеження суміжних прав організацій мовлення, обмеження щодо обсягу прав, які дозволяють певні способи вільного використання, обов'язкова ліцензія з виплатою або без виплати винагороди, «тест у три етапи», цифрове середовище.

Резюме

В этой статье автор рассматривает дискуссионный вопрос адаптации исключений и ограничений смежных прав организаций вещания к потребностям цифровой сферы. Такие исключения и ограничения никогда не гармонизировались на международном уровне, и на сегодня отсутствует единое понимание, как привести их в соответствие к требованиям цифровой сетевой среды. В данной работе автор анализирует существующее международно-правовое регулирование исключений и ограничений смежных прав вещателей и соответствующие положения Директивы 2001/29/ЕС Европейского Парламента и Совета от 22 мая 2001 г. о гармонизации некоторых аспектов авторского права и смежных прав в информационном обществе. Она приводит примеры решения этой проблемы в некоторых зарубежных странах и исследует особенности правового регулирования ограничений смежных прав организаций вещания на Украине. Автор сравнивает две господствующие школы относительно исключений и ограничений в процессе подготовки и обсуждения проекта Договора ВОИС об охране организаций вещания.

Ключевые слова: исключения и ограничения смежных прав организаций вещания, ограничения относительно объема прав, разрешающие определенные способы свободного использования, обязательная лицензия с выплатой или без выплаты вознаграждения, «тест в три этапа», цифровая среда.

Summary

In this Article the author considers a controversial issue of adaptation of exceptions to and limitations of related rights of broadcasting organisations to the digital sphere. Such exceptions and limitations have never been harmonized at the international level and there is no overriding consensus at the moment how to adjust them to the digital networked environment. In the given study the author analyzes the existing international legal regulation of exceptions to and limitations of the related rights of broadcasters and relevant provisions of the Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. She gives examples of resolving of this problem in a few foreign countries and reveals the peculiarities of the legal regulation of the limitations of related rights of broadcasting organizations in Ukraine. The author compares two prevailing schools of thoughts regarding application of exceptions and limitations, while preparing and discussing the draft WIPO Treaty on the Protection of Broadcasting Organizations.

Key words: exceptions to and limitations on related rights of broadcasting organizations, fair use, or fair dealing, statutory license or mandatory license with or without payment of remuneration, three-step test, digital environment.

Отримано 21.02.2011